

OPIS ISTOTNYCH ZAGADNIENI DLA KOMISJI EGZAMINACYJNEJ
DO ZADANIA Z ZAKRESU PRAWA KARNEGO
(EGZAMIN RADCOWSKI – 25 KWIECZNIA 2023 r.)

Zdaniem zespołu do przygotowania zadań na egzamin radcowski, w przypadku zadania z zakresu prawa karnego, zasadne jest sporządzenie apelacji. Rozwiązując zadanie, zdający powinien zaskarżyć wyrok Sądu Rejonowego w Wieluniu w całości i zwrócić uwagę na następujące problemy:

1. W zakresie dotyczącym czynu zakwalifikowanego z art. 279 § 1 k.k. i art. 288 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. najistotniejsze uchybienie, jakiego dopuścił się Sąd, sprowadza się do obrazu prawa materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu, albowiem poprawnie przestępstwo to powinno być zakwalifikowane z art. 279 § 1 k.k. Wprawdzie oskarżony Jan Nieskuteczny swoim zachowaniem zrealizował dwie czynności wykonawcze, z których każda mogła być zakwalifikowana odpowiednio z art. 279 § 1 k.k. i art. 288 § 1 k.k., to jednak w rzeczywistości mamy do czynienia z jednym przestępstwem wyczerpującym dyspozycję art. 279 § 1 k.k., albowiem zabór mienia poprzez dokonanie włamania związany jest z usunięciem przeszkody materialnej (zob. wyroki SN: z dnia 18 września 1987 r., IV KR 214/87; z dnia 6 listopada 2003 r., II KK 5/03). Warto odnotować, że dopiero wówczas, gdy wyrządzona na skutek włamania szkoda jest nieporównywalnie wyższa od wartości skradzionych przedmiotów, można mówić o kwalifikacji kumulatywnej, to jest z art. 279 § 1 k.k. i art. 288 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. (zob. wyroki SN: z dnia 18 grudnia 1985 r., RW 1148/85; z dnia 22 listopada 1994 r., II KRN 227/94). Przyjęcie kumulatywnej kwalifikacji prawnej czynu ma wpływ na wyższy stopień jego społecznej szkodliwości, co przekłada się na możliwość wymierzenia surowszej kary. W takim razie odstępianie od kwalifikacji kumulatywnej powinno prowadzić do uznania czynu za mniej społecznie szkodliwy i w efekcie otwierać drogę do złagodzenia kary (zob. postanowienie SN z dnia 20 stycznia 2017 r., IV KK 451/16).
2. Kolejne uchybienie dotyczące czynu z pkt 1 wyroku wiąże się z naruszeniem reguł związanych z okazaniem osoby. Zgodnie bowiem z art. 173 § 3 k.p.k. podczas okazania osoba okazywana powinna znajdować się w grupie obejmującej co najmniej cztery osoby, podczas gdy oskarżony Jan Nieskuteczny został okazany w grupie obejmującej łącznie trzy osoby, a zatem doszło do obrazu tego przepisu. Nie należy jednak tracić z pola widzenia faktu, że czynność ta była dokonywana w stadium postępowania przygotowawczego i to wówczas, a nie w trakcie postępowania sądowego doszło do naruszenia tego przepisu, a zatem Sądowi nie można zarzucić naruszenia samego art. 173 § 3 k.p.k., lecz naruszenie art. 7 k.p.k. w zw. z art. 173 § 3 k.p.k. Obowiązkiem Sądu jest bowiem ocena – w ramach kryteriów wynikających z art. 7 k.p.k. (zasady swobodnej oceny dowodów) – całego zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w tym także w kontekście stwierdzonych uchybień mających miejsce na etapie postępowania przygotowawczego i ich konsekwencji w przyszłości (zob. uzasadnienie postanowienia SN z dnia 13 grudnia 2011 r., II KK 281/11).

3. W zakresie dotyczącym czynu przypisanego oskarżonemu w pkt 2 wyroku, a zakwalifikowanego z art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., zdający powinien dostrzec dwa istotne uchybienia, jakich dopuścił się Sąd. Pierwsze z uchybień, które jest dalej idące, wiąże się z obrazą przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na treść orzeczenia, natomiast drugie z uchybień dotyczy obrazu przepisów prawa materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej czynu.

Mimo że Kodeks postępowania karnego nie posługuje się określeniem „opinia prywatna”, to jednak nie jest ono obce postępowaniu karnemu. Pod określeniem tym należy rozumieć opinię o charakterze pozaprocesowym, która sporządzona została na zlecenie innego podmiotu niż uprawniony organ procesowy, wydaną przez osobę, która w danej dziedzinie posiada wiadomości specjalne, w sytuacji gdy stwierdzenie okoliczności mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy wymaga skorzystania z tych wiadomości (A. Bojańczyk, *Dowód prywatny w postępowaniu karnym w perspektywie prawnoporównawczej*, Warszawa 2011, s. 229; K. Eichstaedt, *Znaczenie opinii prywatnej w postępowaniu karnym*, Prok. i Pr., 2016, Nr 4, s. 90). Wprawdzie pokrzywdzony oraz podejrzany (oskarżony) mogą złożyć do sprawy opinię sporządzoną na ich zlecenie przez osobę posiadającą w danej dziedzinie wiadomości specjalne, jednakże opinia taka nie będzie mogła stanowić podstawy ustaleń faktycznych dokonanych przez organ procesowy, albowiem zgodnie z art. 193 § 1 k.p.k. w zw. z art. 194 k.p.k., gdy zajdzie konieczność stwierdzenia okoliczności mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, które wymagają wiadomości specjalnych, niezbędne będzie skorzystanie z opinii biegłego, którego powołać może wyłącznie uprawniony organ procesowy. Artykuł 193 § 1 k.p.k. wskazuje na sytuacje, w których należy skorzystać z opinii biegłego, natomiast art. 194 k.p.k. precyzuje, że o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego wydaje się postanowienie, które skutecznie może wydać jedynie uprawniony organ procesowy [K. Eichstaedt, *Znaczenie opinii...*, s. 94; M. Kurowski w: D. Świecki (red.), *Kodeks postępowania karnego – komentarz*, Tom I, Warszawa 2022, s. 786; D. Gruszecka w: J. Skorupka (red.), *Kodeks postępowania karnego – komentarz*, Warszawa 2015, s. 471; postanowienia SN: z dnia 17 listopada 2020 r., I KK 17/20, z dnia 23 listopada 2021 r., III KK 250/21, z dnia 27 kwietnia 2022 r., V KK 118/22]. W tym stanie rzeczy złożona podczas przesłuchania w charakterze świadka przez pokrzywdzonego przestępstwem z art. 177 § 1 k.k. Jana Wolnego opinia z rekonstrukcji przebiegu wypadku drogowego nie mogła być podstawą ustaleń faktycznych, podczas gdy z uzasadnienia wyroku sądu wynika, że opinia ta stanowiła podstawę ustaleń faktycznych w sprawie. W związku z powyższym zasadne jest podniesienie zarzutu naruszenia art. 7 k.p.k. w zw. z art. 193 § 1 k.p.k. i art. 194 k.p.k., gdyż miało to wpływ na wynik sprawy, a w konsekwencji należało zarzucić błędne ustalenie stanu faktycznego co do czynu z pkt 2 wyroku.

4. W zakresie czynu z pkt 2 wyroku Sąd niezasadnie przyjął, że oskarżony Jan Nieskuteczny popełnił przestępstwo z art. 177 § 1 k.k. w warunkach recydywy, o której mowa w art. 64 § 1 k.k. Zgodnie bowiem z tym przepisem recydywę podstawową można przypisać sprawcy skazanemu wcześniej za przestępstwo umyślne na karę pozbawienia wolności, o ile w ciągu pięciu lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary, popełnia

umyślne przestępstwo podobne do przestępstwa, za które był wcześniej skazany. Jan Nieskuteczny był wprawdzie wcześniej skazany na karę pozbawienia wolności, którą odbył w rozmiarze przekraczającym okres 6 miesięcy, lecz za przestępstwo nieumyślne. Przestępstwa, o których mowa w art. 177 § 1 k.k. i art. 177 § 2 k.k., są przestępstwami nieumyślnymi, chociaż naruszenie zasad w ruchu drogowym może mieć charakter umyślny (uchwała SN z dnia 22 listopada 1973 r., VI KZP 29/73; postanowienie SN z dnia 20 maja 2010 r., V KK 96/10). W tym stanie rzeczy błędne było zastosowanie przez Sąd art. 64 § 1 k.k.

5. Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 5 w zw. z art. 6 oraz art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych (Dz. U. z 1983 r. poz. 223, z późn. zm.) Sąd powinien zasądzić od oskarżonego Jana Nieskutecznego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 1 400 zł tytułem opłaty, podczas gdy zasądził kwotę 1 500 zł, a tym samym dopuścił się obrazy art. 2 ust. 1 pkt 5 tej ustawy.
6. Zdający powinien postawić zarzuty odwoławcze oparte na art. 438 k.p.k., a konkretnie zarzuty naruszenia prawa materialnego (art. 438 pkt 1 i 1a k.p.k.), tj. zarzut obrazy prawa karnego polegający na przyjęciu błędnej kwalifikacji prawnej czynu opisanego w punkcie 1 wyroku oraz błędnego zastosowania przepisów o działaniu sprawcy w warunkach recydywy, o czym mowa w punkcie 2 wyroku (względna przyczyna odwoławcza – art. 438 pkt 1 k.p.k.), a także zarzut obrazy prawa materialnego (błędnego zastosowania ustawy z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych poprzez niezgodne z tymi przepisami obliczenie opłaty), o którym mowa w art. 438 pkt 1a k.p.k. Ponadto powinny zostać podniesione zarzuty obrazy przepisów postępowania, a konkretnie naruszenie art. 7 k.p.k. w zw. z art. 173 § 3 k.p.k., ponieważ wadliwe przeprowadzenie czynności okazania w postępowaniu przygotowawczym stanowi tego rodzaju błąd proceduralny, który „przeniknął” na etap postępowania jurysdykcyjnego i miał wpływ na treść wydanego orzeczenia (art. 438 pkt 2 k.p.k.). Zarzut naruszenia przepisów postępowania powinien również objąć obrazę art. 7 k.p.k. w zw. z art. 193 § 1 k.p.k. i art. 194 k.p.k. poprzez przyjęcie – wbrew obowiązującym przepisom i zasadzie swobodnej oceny dowodów – za podstawę orzeczenia opinii prywatnej, która nie mogła w tym postępowaniu stanowić dowodu, co w rezultacie doprowadziło do błędnych ustaleń faktycznych i przyjęcia za wiarygodne zeznań pokrzywdzonego Jana Wolnego, podczas gdy z wyjaśnień oskarżonego jednoznacznie wynika, że Jan Wolny nagle wtargnął na drogę.
7. W apelacji należy zawrzeć wnioski:
 - a) jeżeli chodzi o czyn z pkt 1 wyroku, należy wnieść o zmianę wyroku i przyjęcie kwalifikacji prawnej z art. 279 § 1 k.k. oraz orzeczenie łagodniejszej kary; niezasadne wydaje się wnoszenie o uniewinnienie oskarżonego od popełnienia tego czynu z uwagi na niewątpliwy dowód winy oskarżonego w postaci opinii z zakresu daktyloskopii;
 - b) jeżeli chodzi o czyn z pkt 2 wyroku:
 - najdalej idący wniosek powinien dotyczyć zmiany wyroku i uniewinnienia oskarżonego od popełnienia tego czynu z uwagi na zarzut dotyczący art. 7 k.p.k.

w zw. z art. 193 § 1 k.p.k. i art. 194 k.p.k., gdyż opinia, na której oparł się sąd, nie mogła stanowić podstawy ustaleń faktycznych co do przekroczenia przez oskarżonego administracyjnie dozwolonej prędkości, jazdy z nadmierną prędkością i niedochowania przez niego obowiązku ostrożności, przy jednoczesnym podniesieniu przez obrońcę oskarżonego niewłaściwej oceny zeznań pokrzywdzonego i wyjaśnień oskarżonego w ramach zarzutu naruszenia art. 7 k.p.k. (zob. też wyroki SN: z dnia 3 marca 2022 r., IV KK 320/20; z dnia 10 maja 2022 r., IV KK 46/22),

- powyższy wniosek może zostać powiązany, ewentualnie, z wnioskiem o dopuszczenie w postępowaniu odwoławczym dowodu z opinii biegłego z zakresu rekonstrukcji wypadków celem dokonania analizy przestrzenno-ruchowej zaistniałego zdarzenia drogowego, o ile zdający uzasadni potrzebę powołania takiego dowodu w interesie oskarżonego,

- należy wnieść alternatywnie (na wypadek nieuwzględnienia wniosku o uniewinnienie) o zmianę wyroku w tej części przez wyeliminowanie z podstawy skazania art. 64 § 1 k.k., a w konsekwencji o orzeczenie łagodniejszej kary;

- c) w przypadku wniosku reformatoryjnego należy ponadto wnieść, aby sąd II instancji prawidłowo ustalił opłatę od orzeczonej kary, ewentualnie zwolnił oskarżonego od jej ponoszenia.